Performanțe românești privind participarea femeilor la CDI în context european

Dr. Speranța Pîrciog

Drd. Cristina Mocanu

E relevantă o analiză de gen a sistemului CDI?

- Promovarea femeilor în știință (atât ca cercetătoare, dar și ca decidente ale politicilor CDI), dar și a subiectelor cu conținut relevant de gen în știință reprezintă oglinda politicilor de creare/îmbunătățire a relației dintre știință și societate;
- S-a investit constant începând cu a doua jum. a sec. 20 în promovarea participării femeilor la toate nivelele de educație și asigurarea șanselor egale → decalajele de gen în educație s-au redus constant, iar pentru anumite domenii de pregătire chiar s-a inversat;
- La nivel UE – subreprezentarea femeilor în carierele științifice, femeile renunță disproporționat de mult la o carieră în CDI; femeile sunt majoritare în științe biologice și medicină, marginale însă în alte domenii ale științei și mai ales în cele inginerești; cu cât ne apropiem de pozițiile de top ale științei, cu atât proporția femeilor scade; sunt domenii în care sunt majoritare la nivel ISCED 5 si 6 și aproape absente in cercetarea aferenta domeniilor respective.

Context european

La nivelul UE-27

- proporția femeilor este mai mare în rândul populației din grupa specialişti cu ocupații intelectuale şi ştiințifice (52%) decât în ocuparea totală (45%), ceea ce explică faptul că nivelul de educație superior asigură o rată mai mare de succes în ocuparea forței de muncă feminine, dar și că șansele egale cresc sau tind să devină reale doar o dată cu creșterea valorii adăugate a unei ocupații, etc.
- în perioada 2002-2007, rata de creştere ale ocupării populației feminine din grupa specialişti cu ocupații intelectuale şi ştiințifice a fost mai înaltă (5,4%) decât cea globală (1,8%)

Context european

- Ponderea cercetătorilor femei la nivelul UE-27 era in 2007 de 30%
- rata anuala de creştere a numărului de cercetători femei în perioada 2002-2007 este de 6,3% (comparativ cu 3,7% pentru barbați)

Performanțe românești

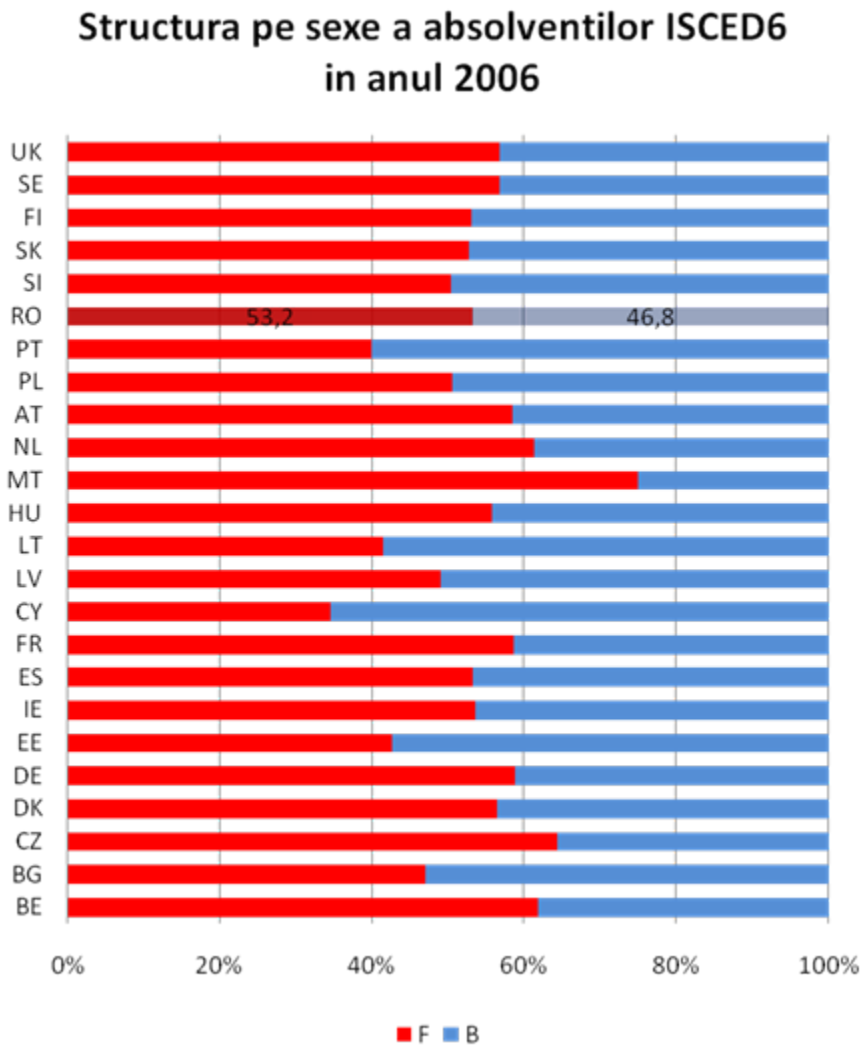

Structura pe sexe a cercetătorilor/oarelor este mai echilibrată în sectorul guvernamental, fiind mai puțin favorabilă femeilor în cel universitar

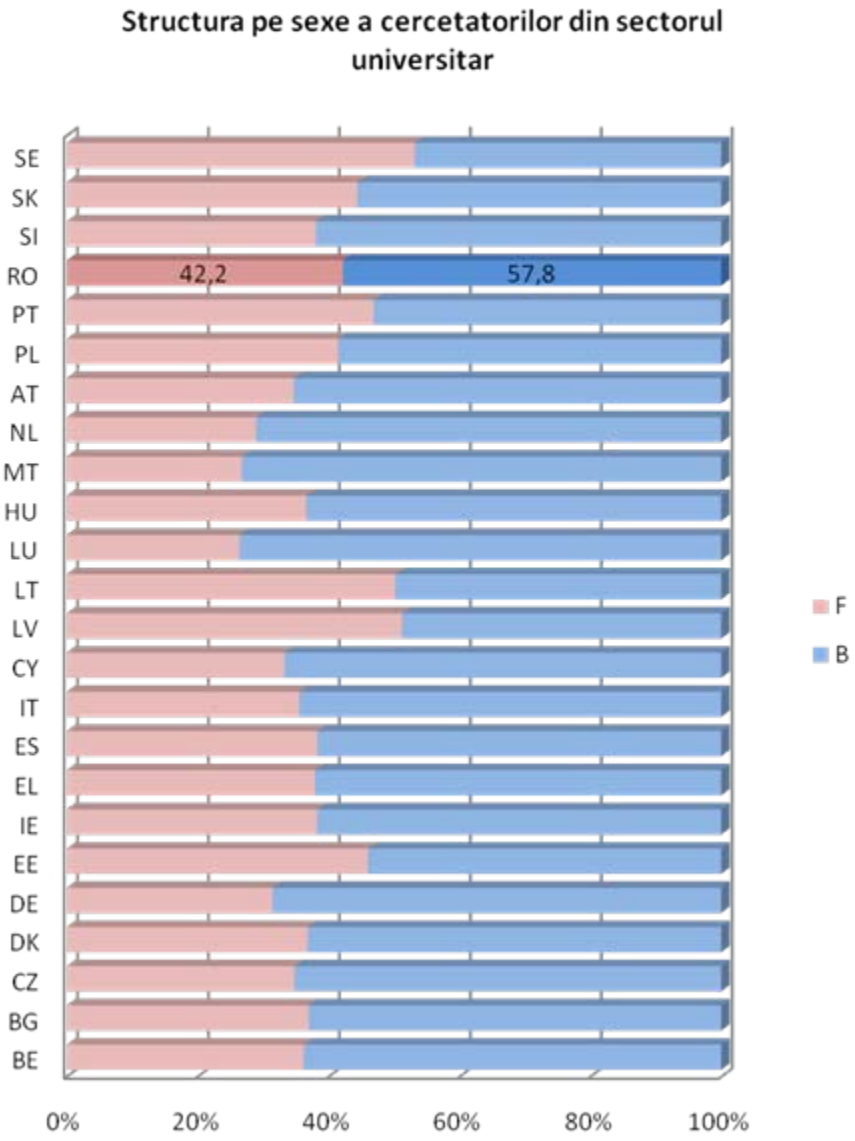

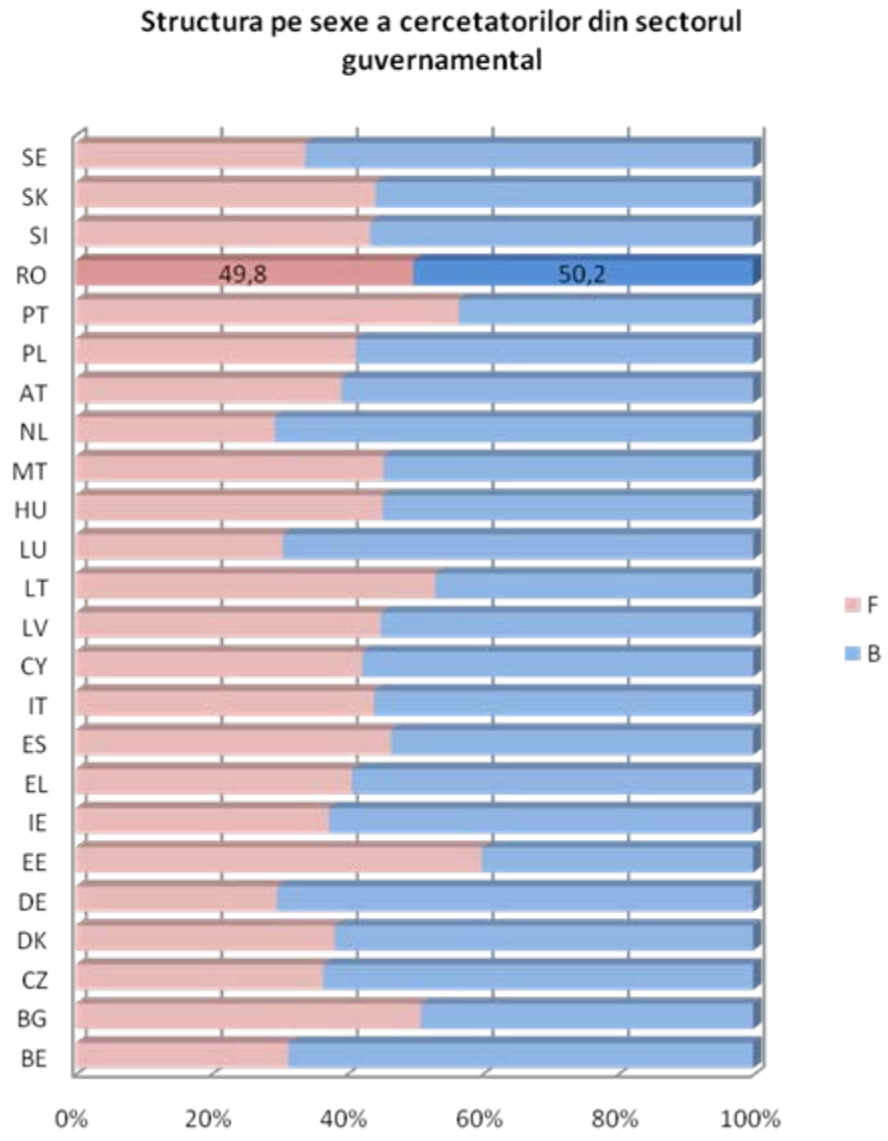

Structura pe sexe a tehnicienilor este ușor mai favorabilă femeilor în sectorul universitar, dar la acest nivel, indiferent de sector, femeile sunt majoritare în RO

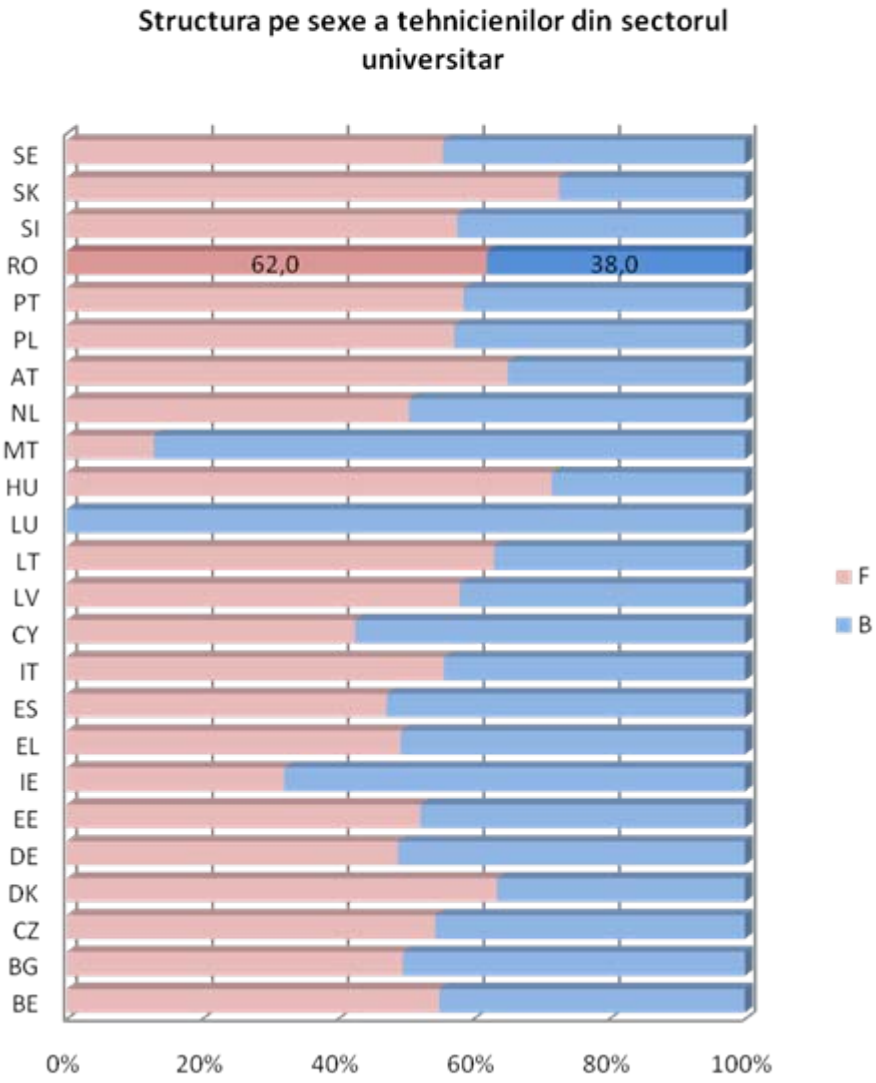

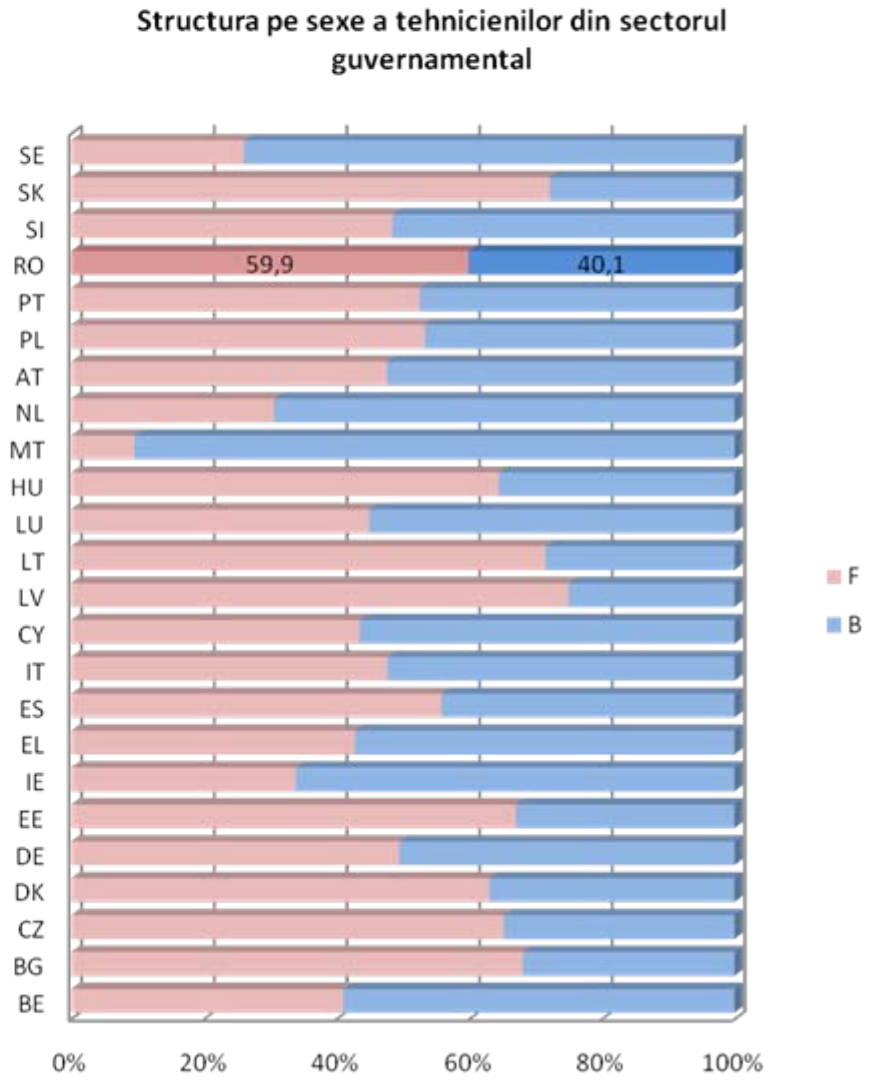

Structura pe sexe a altor categorii de personal de cercetare este favorabilă femeilor în ambele sectoare, la nivel european. În RO, structura pe sexe arată o majoritate a femeilor în sectorul guvernamental

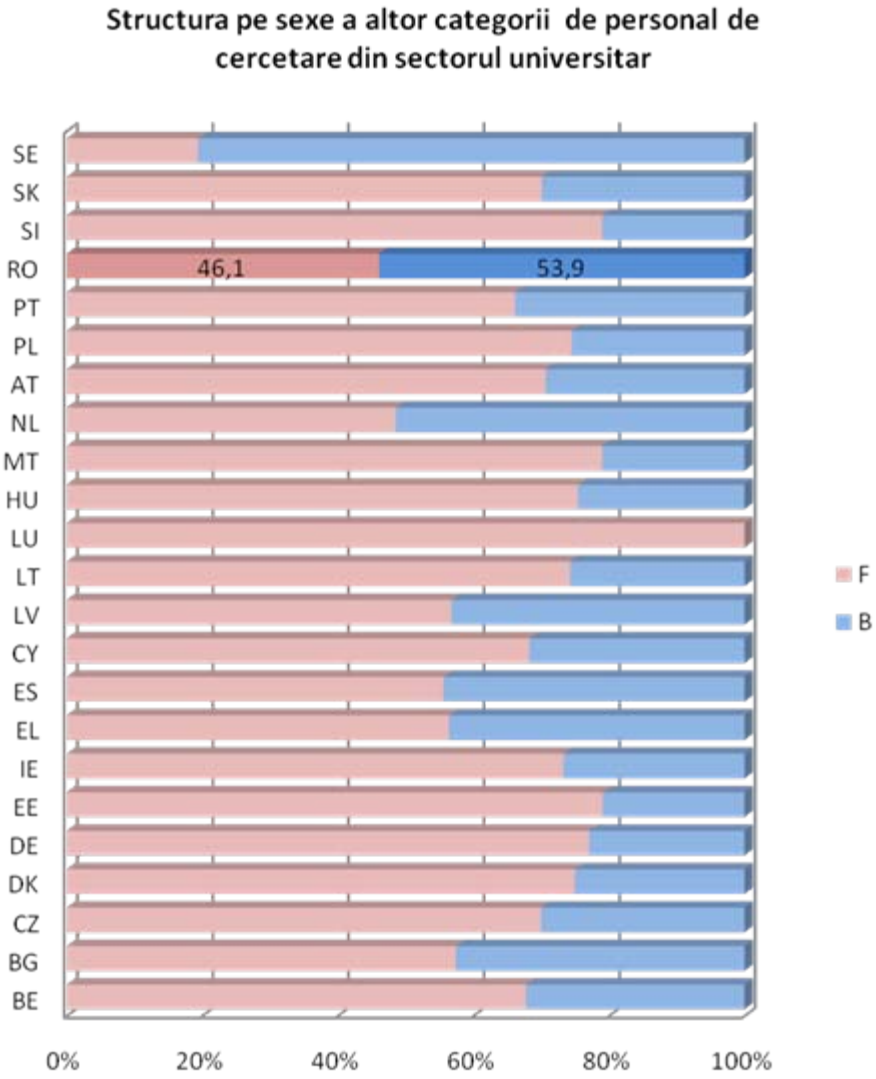

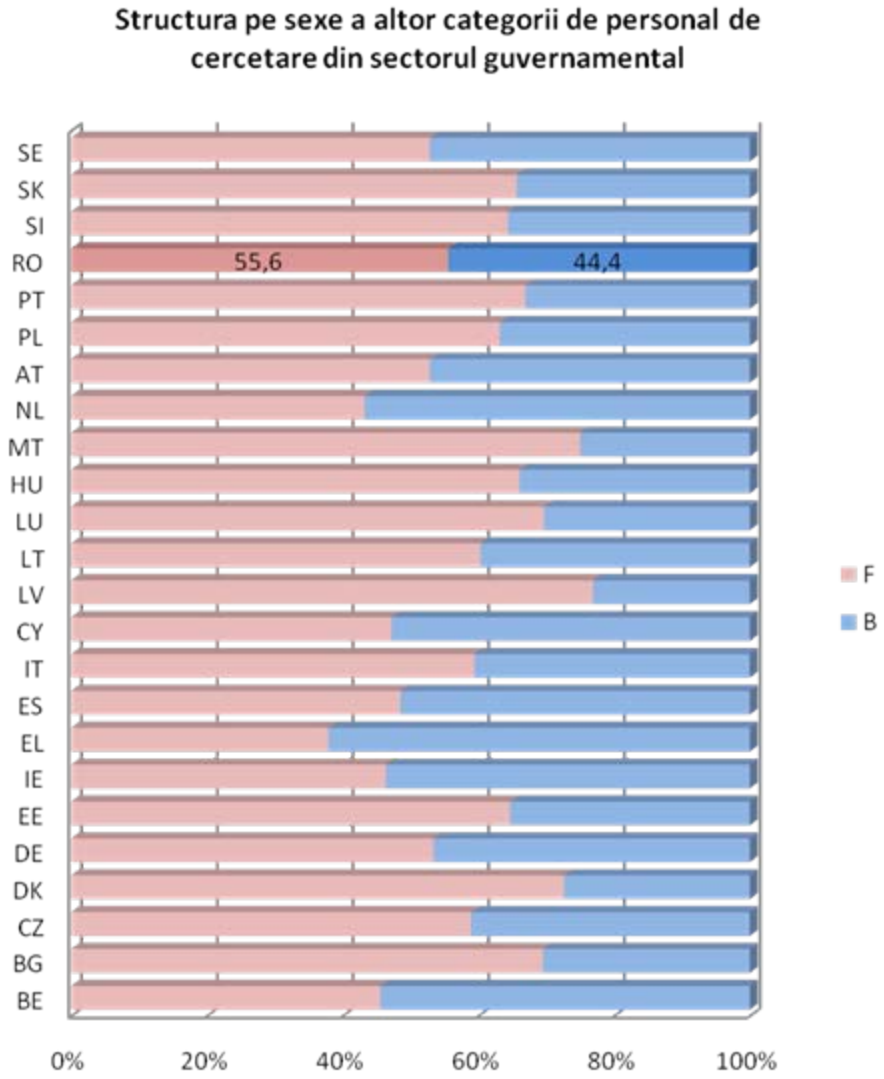

Câteva concluzii

- Femeile sunt majoritare în ocupații ca tehnicieni şi alte categorii, ocupații de la ”baza” sistemului CDI. La nivelul ”cercetătorilor”, femeile devin minoritare.
- În sectorul universitar diferențele sunt chiar mai accentuate decât în cel guvernamental,
- Structura pe sexe a cercetătorilor este mai echilibrată în sectorul guvernamental, unde însă și veniturile personalului CDI sunt mai reduse, comparativ cu cel universitar.

In domeniul **ştiinţelor naturii**, ponderea cercetătorilor este favorabilă, la nivel european bărbaţilor. În România, ponderea cercetătorilor femei este majoritară în sectorul guvernamental.

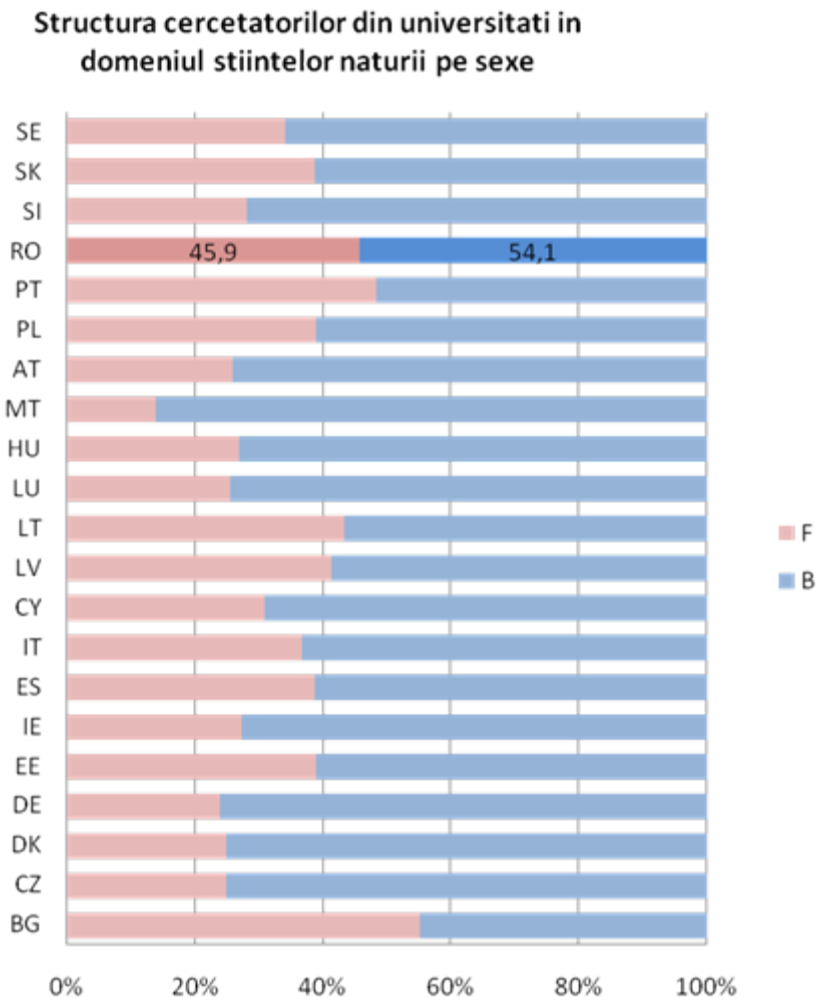

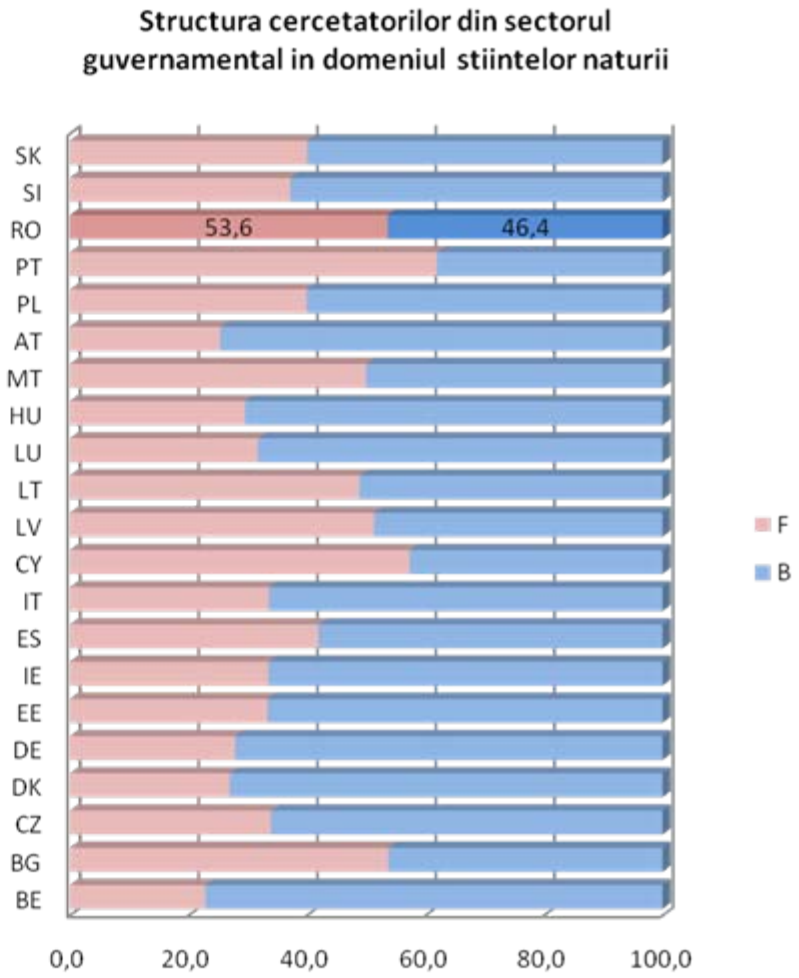

În domeniul **ştiinţelor inginereşti** structura pe sexe a cercetătorilor este favorabilă bărbaţilor atât la nivel european, cât şi în România. Remarcăm însă o pondere ridicată a femeilor cercetători în ştiinţe inginereşti în sectorul guvernamental.

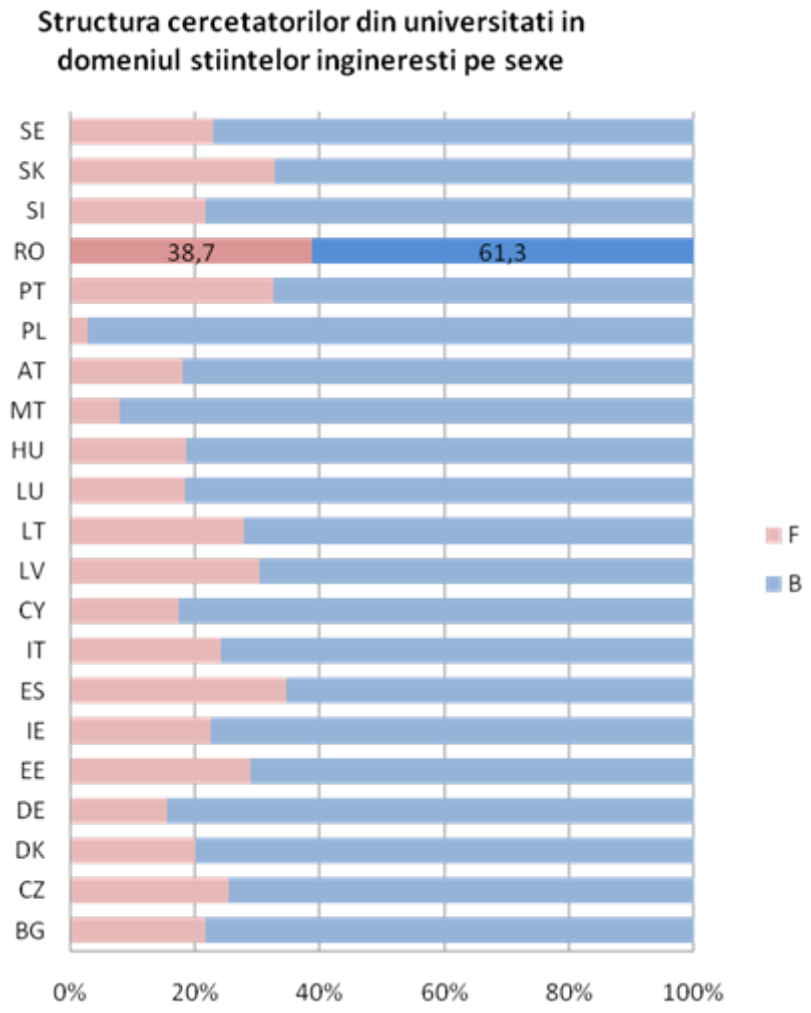

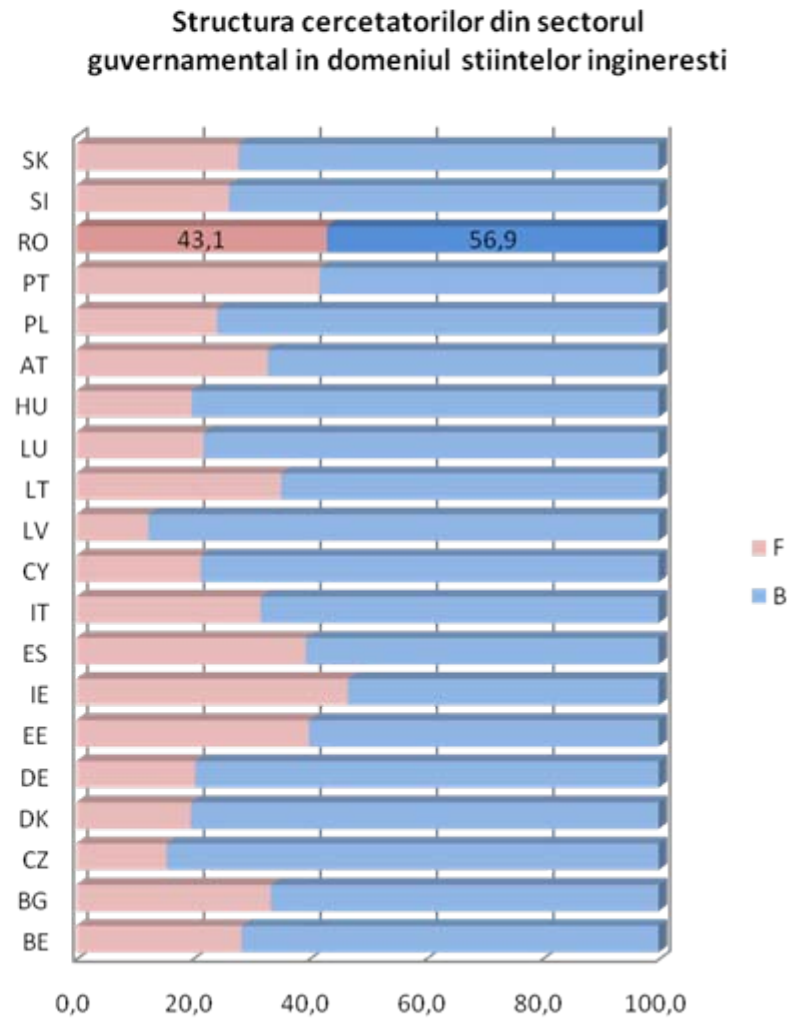

In domeniul **ştiinţelor medicale**, ponderea cercetătorilor este favorabilă femeilor atât în sectorul guvernamental, cât şi în cel universitar

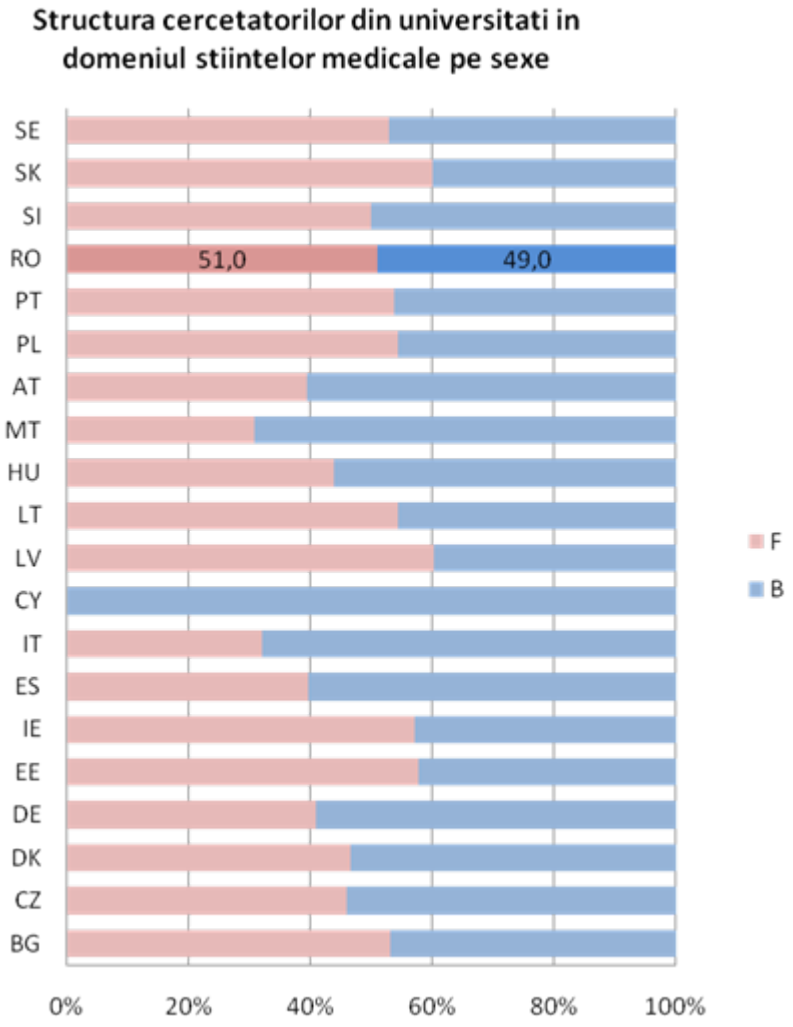

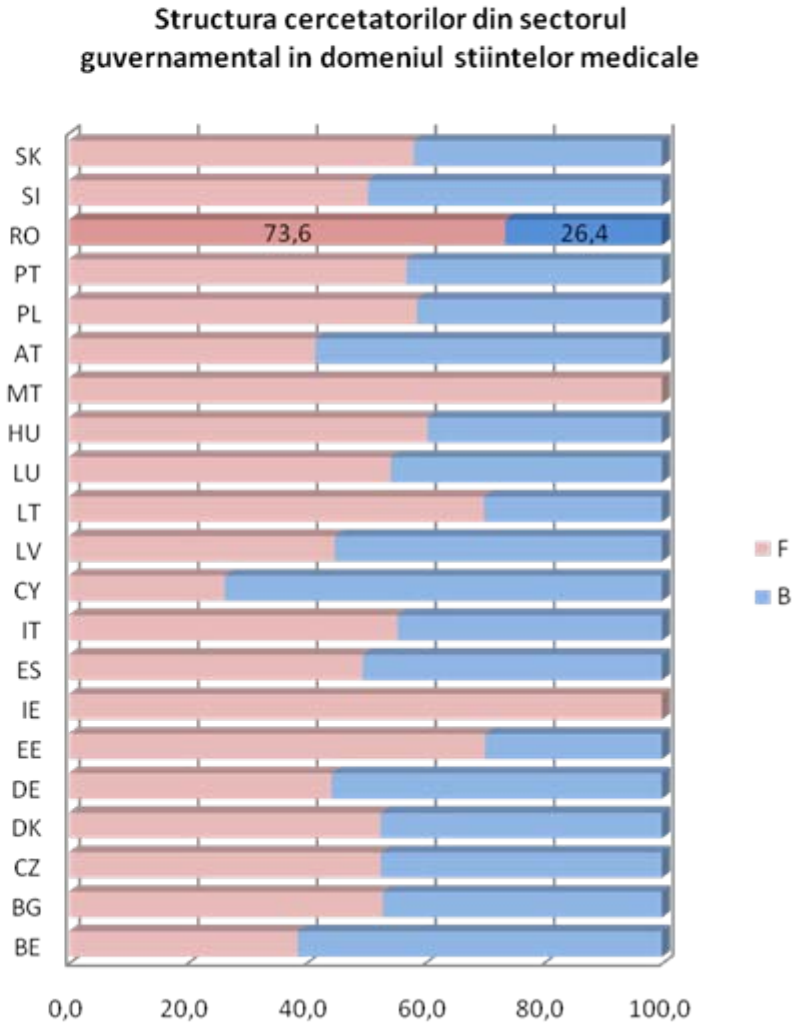

În **ştiinţele agricole,** deşi sunt diferenţe mari între ţări, structura pe sexe este relativ echilibrată pentru ambele sectoare. Remarcăm ponderea foarte mică a femeilor cercetător în ştiinţe agricole în ambele structuri

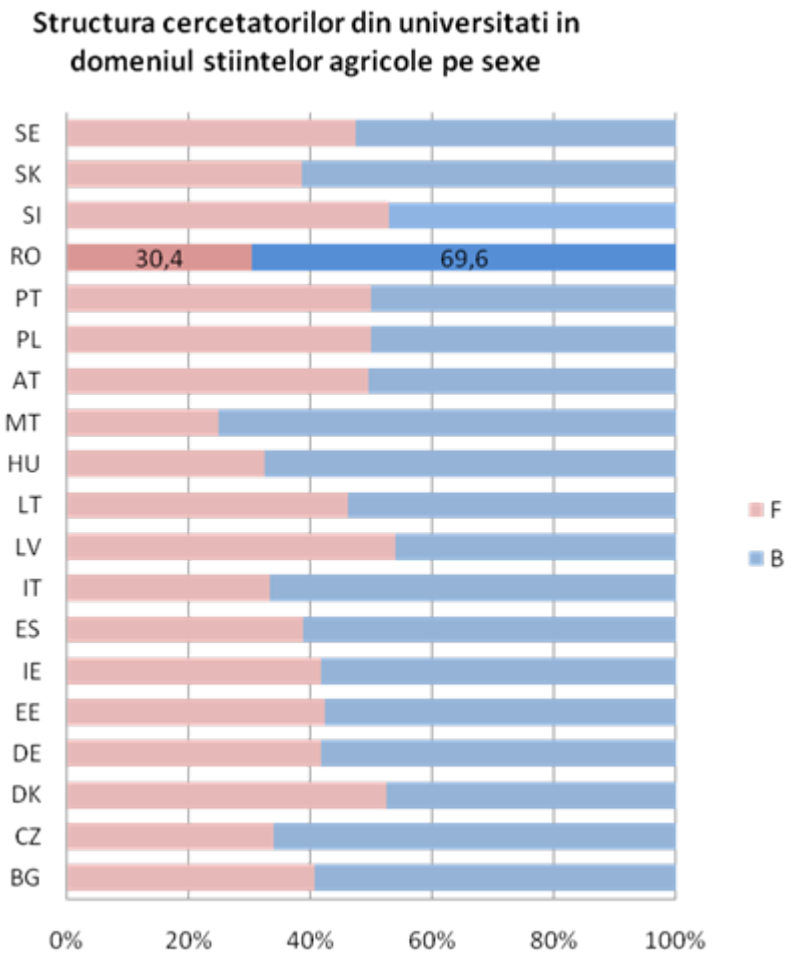

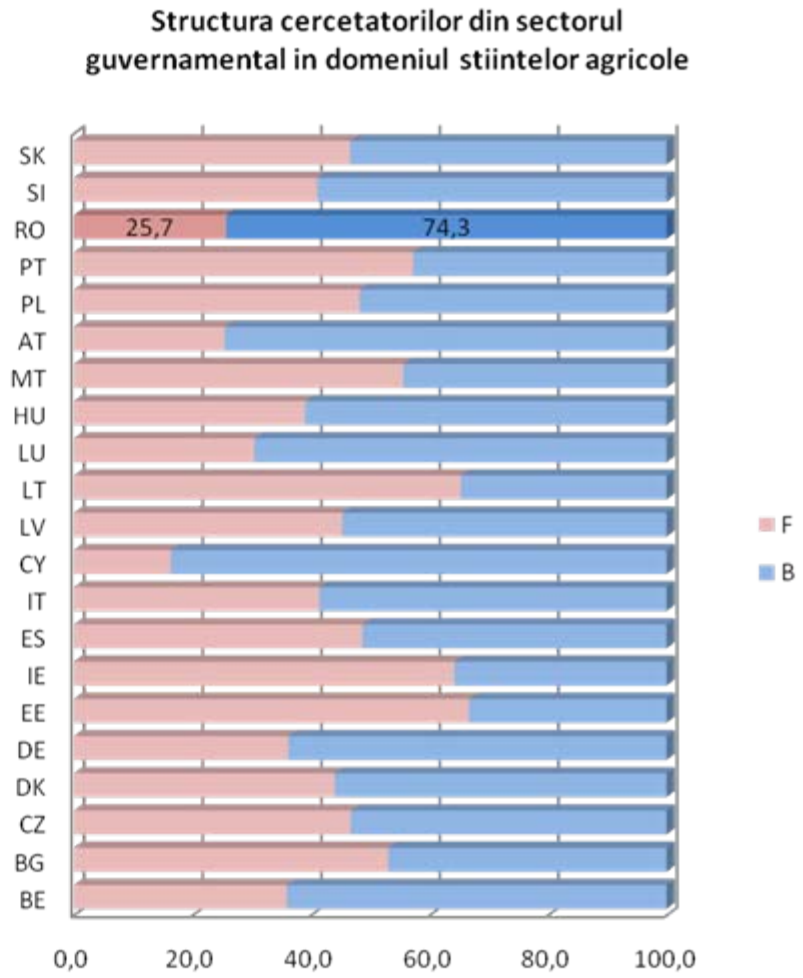

În **ştiinţele sociale,** la nivel european. în sectorul universitar ponderea bătrbaților este dominantă, în timp ce în sectorul guvernamental situația este mai echilibrata. România se înscrie în tendința europeană, structura cercetătorilor fiind favorabilă femeilor în sectorul guvernamental.

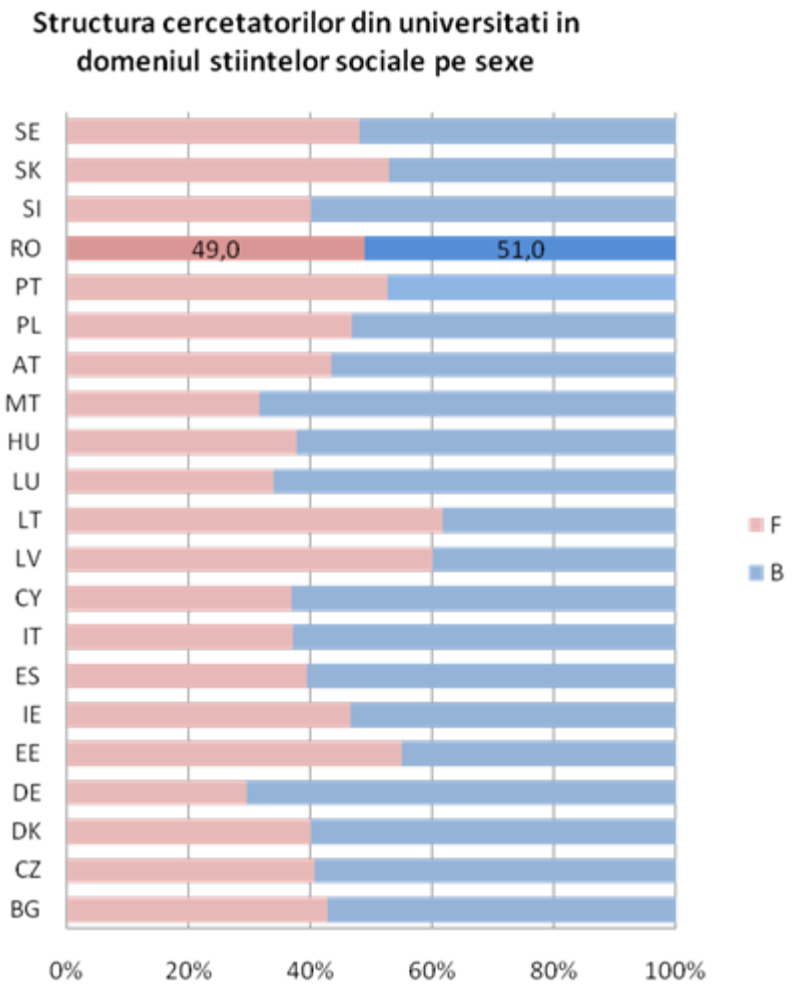

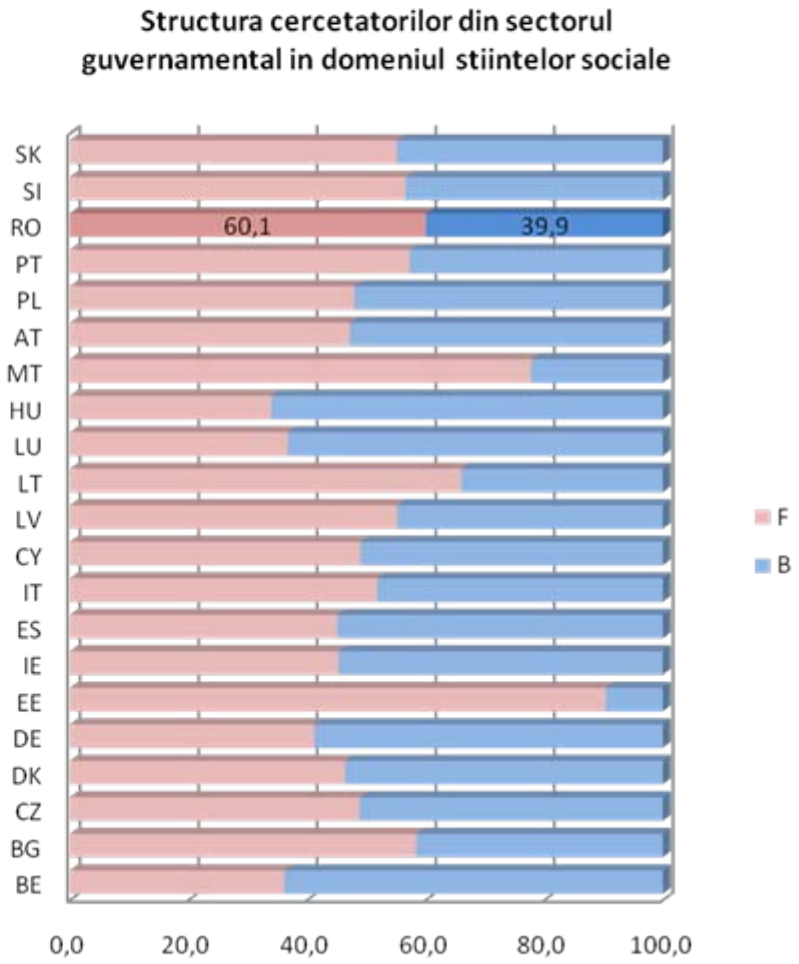

Situația este similară şi în cercetarea din **ştiințele umaniste.** România se situează între țările cu cele mai mici ponderi ale cercetătorilor femei

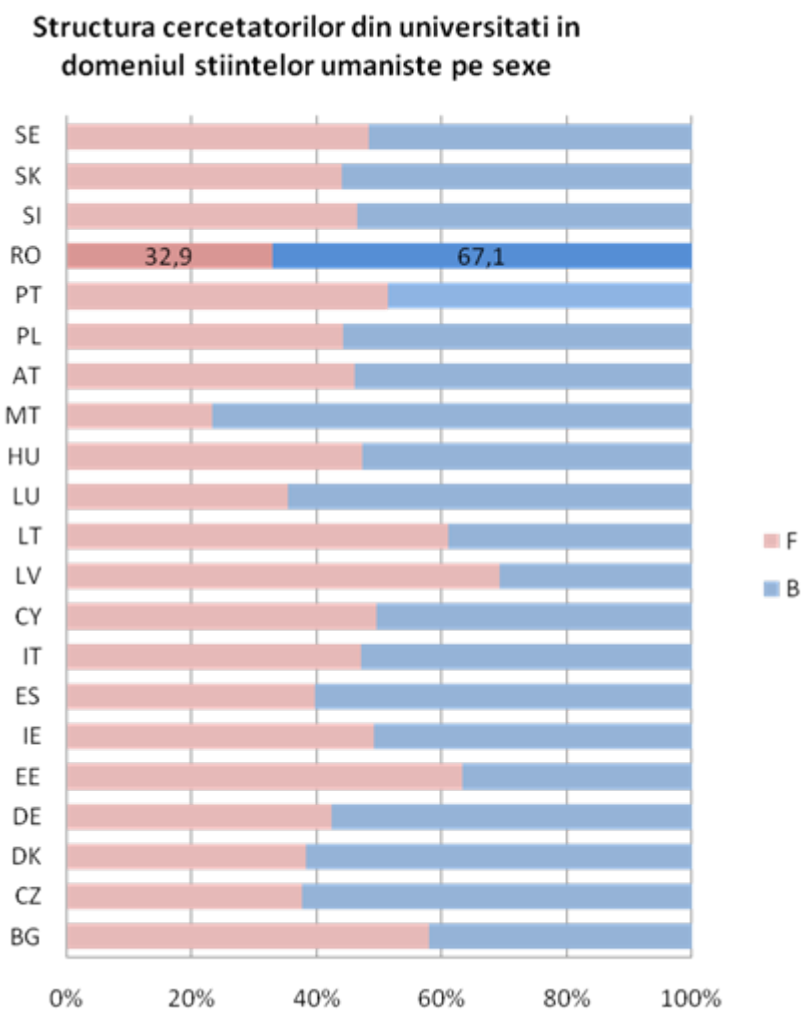

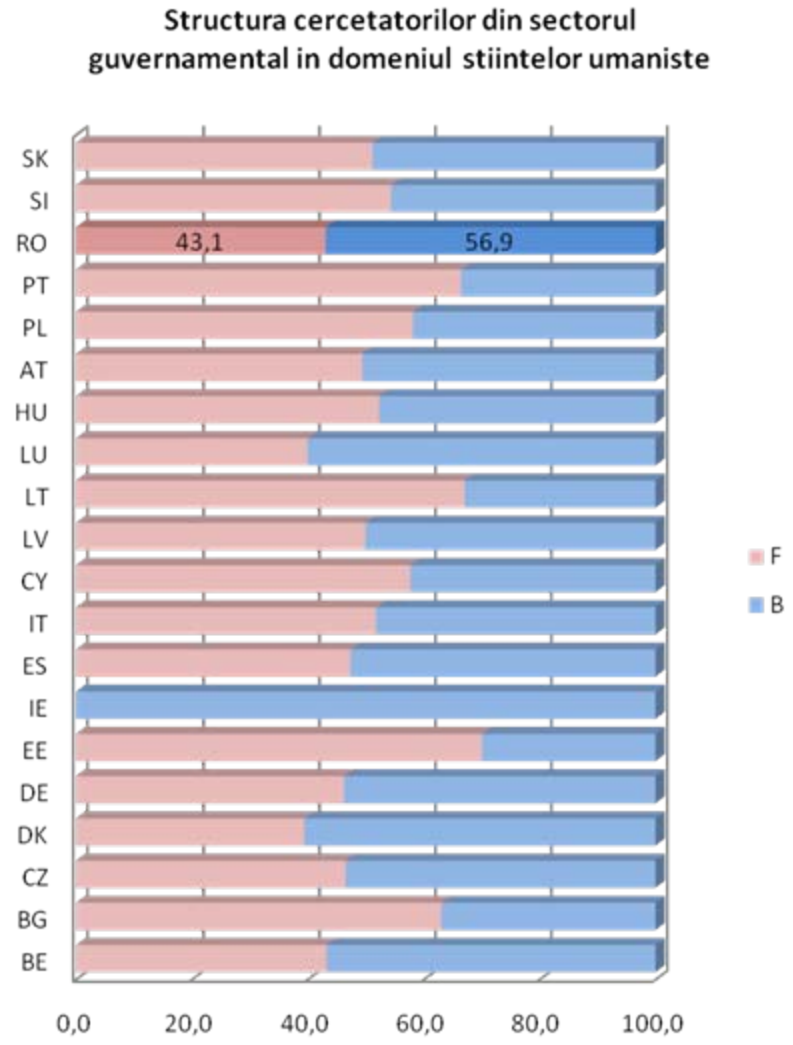

Din nou Concluzii

- Ponderea femeilor este superioară celei a bărbaților doar în ştiințele medicale şi în ştiințele naturii şi doar în sectorul guvernamental
- De regulă, în sectorul guvernamental există o tendință de echilibrare a participării ambelor sexe, și datorită transparenței procedurilor de recrutare și promovare și politicilor salariale

Față de competiția din 2007, în 2008 situația este ușor mai echilibrată pentru cele două sexe. Se distinge D6 Biotehnologii în care domină directorii de proiect femei în ambele competiții şi pentru competiția 2 se distinge D4 Sănătate cu o creștere a numărului de directori de proiect femei.

Scade ponderea directorilor de proiect femei pentru D9 Cercetare socio-economică și umanistă

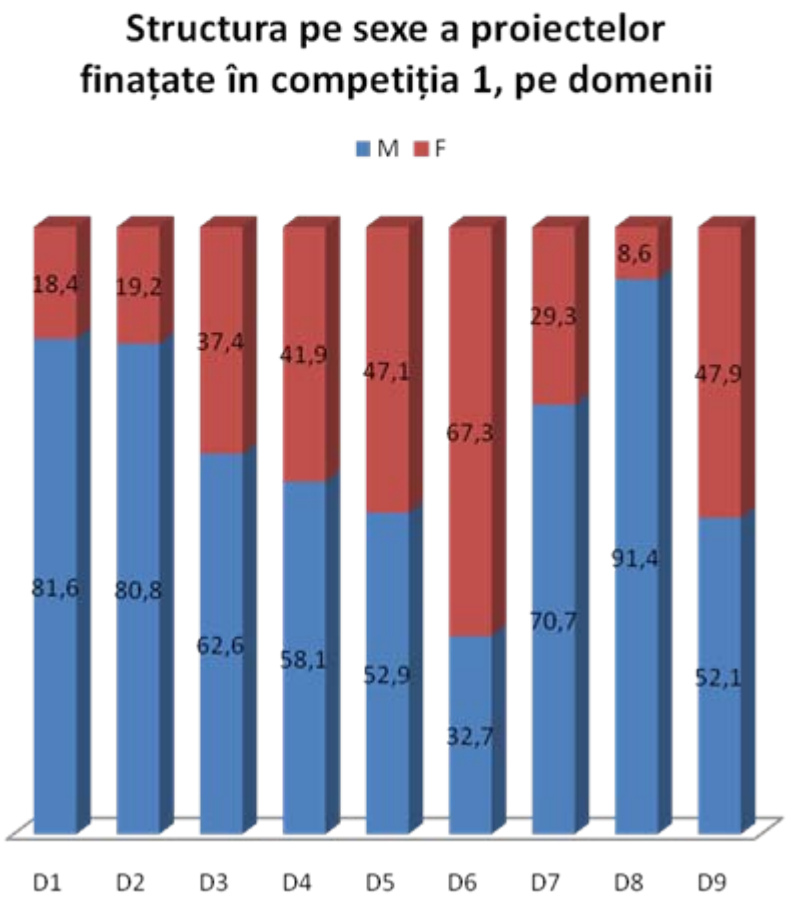

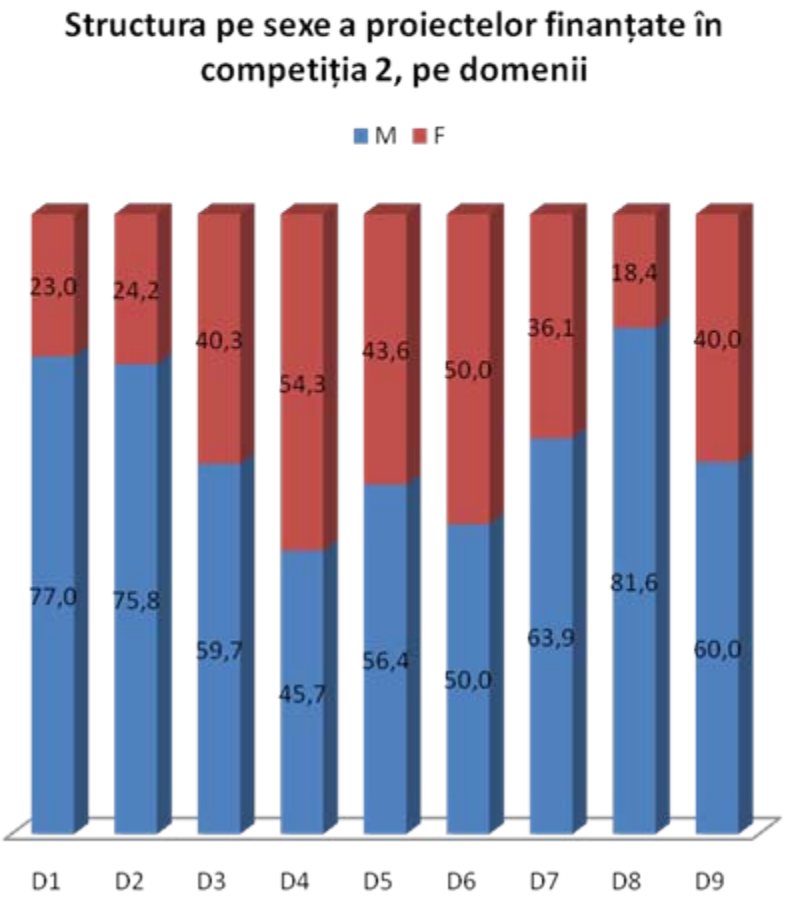

În privința ratelor de succes, unele domenii se remarcă prin diferențe pentru cele două sexe, fiind favorabile femeilor (D6 Biotehnologii in 2007 şi D4 Sanatate în 2008) sau bărbaților (D8 Spațiu şi securitate şi D1 Tehnologia informației şi comunicații în 2007)

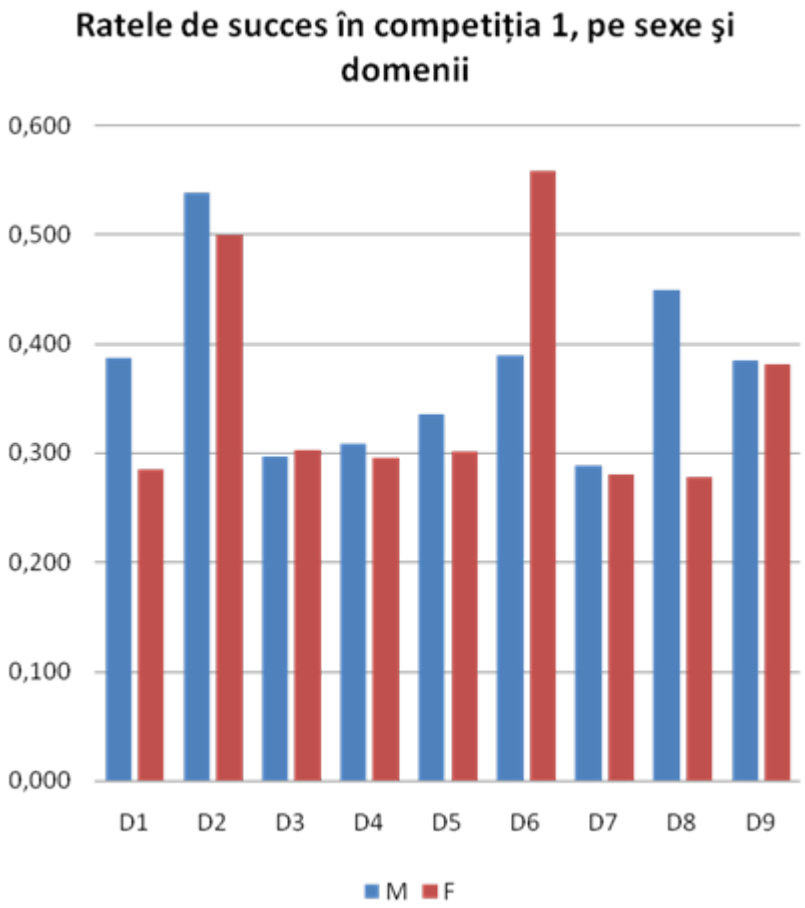

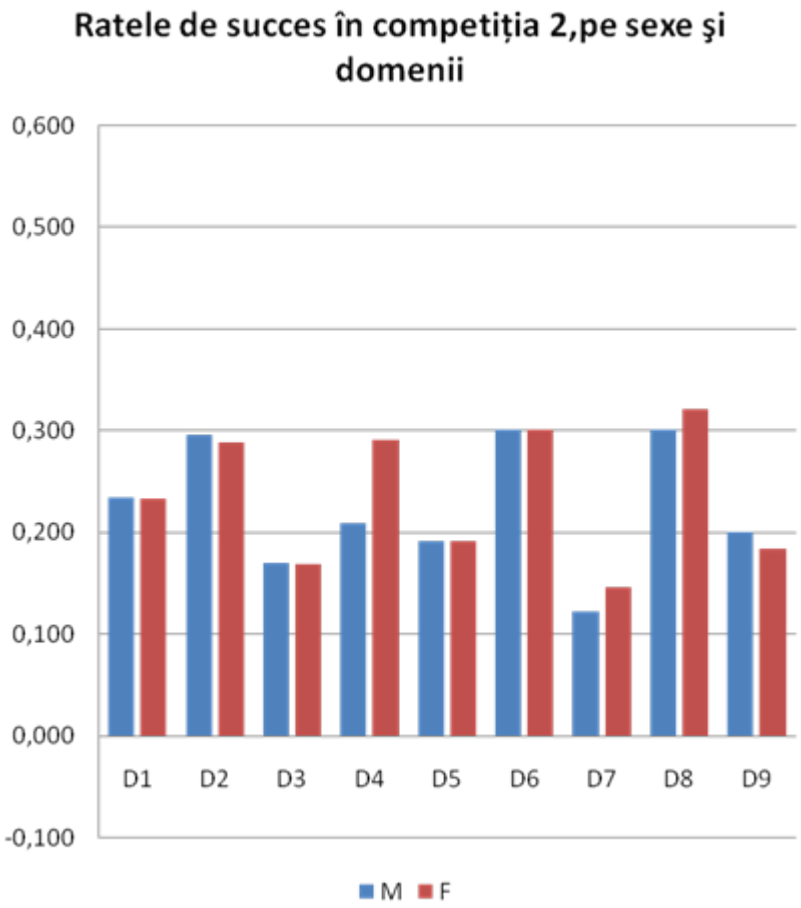

Din cele 9 domenii:

• în **4 ”domină” bărbații** directori de proiect (Tehnologia informației şi comunicații, Energie, Spațiu şi securitate, Materiale, procese şi produse inovative)

• **în doar un domeniu** (Biotehnologii) **sunt majoritare directorii de proiect femei**

• **în 3 domenii ponderea femeilor director de proiect s-a redus** în competiția din 2008 față de 2007 (Mediu, Agricultură , siguranță şi securitate alimentară, Cercetare socio-economica şi umanistă)

•În 2 domenii a crescut ponderea directorilor de proiect femei (Sănătate și Spațiu și securitate)

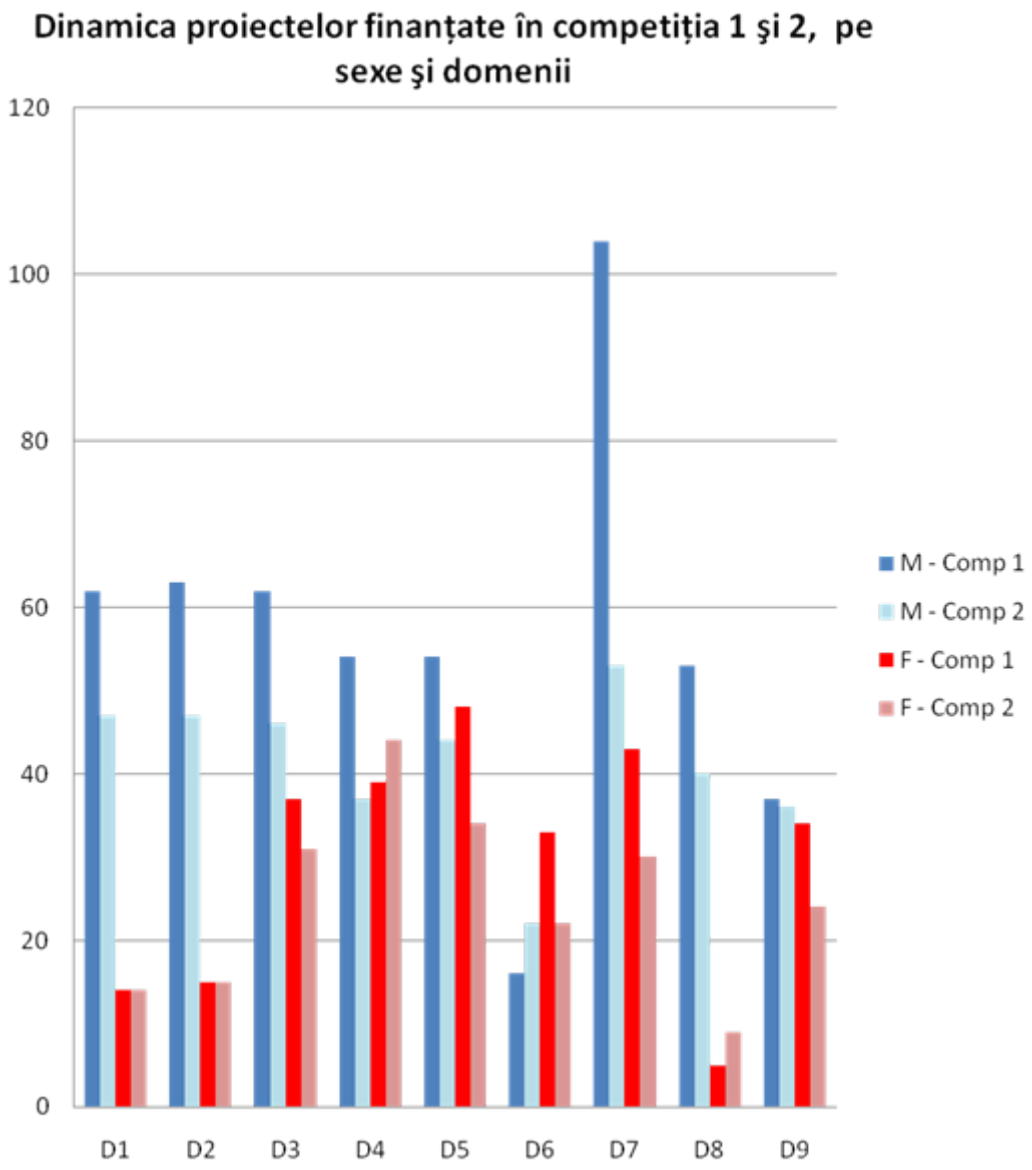

Dinamica temelor ”sensibile la gen” la nivelul D9

- Este necesară depășirea stadiului ”statistici segregate pe sex”, cu precădere la nivelul CD.
- Teme ”sensibile la gen” = se adresează unor sectoare feminizate (servicii sociale, comunicare, cooperare, etc.) sau unor fenomene sociale cu incidență mai ridicată în rândul femeilor (discriminare, inegalități, sărăcie, familii monoparentale, etc.)
- Comp. 1 = doar 16,2% vizează teme (cu potențial) sensibile la gen, împărțite echilibrat între directorii de proiect femei și bărbați;
- Comp. 2 = tot … 16,6% se adresează unor teme sensibile la gen, dar directorii de proiect femei sunt majoritare pentru aceste tematici (8 din 10);
- Importanță redusă acordată problematicilor sensibile la gen;
- Sunt semne că femeile încep să devină promotoare ale temelor sensibile la gen
- Necesitatea introducerii unei secțiuni ”obiective orizontale=egalitate de șanse”/”cum se asigură egalitatea de gen” în oferta de proiect, dar și în evaluare

Concluzii finale

- Comparativ cu alte țări europene, România are o pondere ridicată a femeilor cercetător. Aceasta nu e o consecință a politicilor de gender mainstreaming, ci a migrării ”cercetătorilor” de sex masculin spre zona privată sau universitară, mai bine remunerată,
- Cea mai mare pondere a femeilor cercetător se regăseşte în sectorul guvernamental,
- Pe domenii, doar în ştiințele medicale şi ştiințele naturii ponderea femeilor este mai însemnată, în acord însă cu modelul european,
- În conducerea proiectelor, femeile sunt mai puțin vizibile, existând domenii ”dominate” clar de bărbați → necesitatea evaluării și discutării criteriilor de ”performanță în cercetare” astfel încât acestea să permită și intrări din rândul cercetătorilor cu mai puțină experiență în coordonare, spre exemplu femei și tineri,
- Cu cât un domeniu este mai feminizat, cu atât nivelul veniturilor în domeniul respectiv scade, dar și prezența și importanța acestuia pe agenda publică → necesitatea unor politici de gen echilibrate, evitându-se atât feminizarea excesivă, cât și masculinizarea excesivă, impunerea de măsuri pozitive de intervenție în sensul echilibrării participării ambelor sexe,
- Necesitatea dezvoltării STUDIILOR DE GEN

Măsuri implementate în UE-15 pentru a reduce decalajele de gen în CDI

DOAR ÎN ULTIMII 10 ANI ….

- Dezvoltarea și rafinarea statisticilor și indicatorilor de gen;
- Rețele ale femeilor în CDI, dezvoltarea și promovarea modelelor de succes, chiar stabilirea de ținte și cote de participare, inclusiv la nivelul decizional al CDI;
- Gender mainstreaming la nivelul politicilor și programelor;
- Legislație pentru a asigura participarea echilibrată a femeilor la structurile publice de finanțare a CDI, iar unele țări chiar la nivelul sistemului CDI și universitar;
- Dezvoltarea și promovarea ariilor de cercetare generic intitulate ”studii de gen” → reducerea nepotismului în sistemul CDI, conștientizarea mecanismelor exclusiviste ale structurilor de elită ale sistemului CDI, modernizarea managementului științei (transparență în recrutare și promovare);
- Măsuri de reconciliere a vieții de familie cu munca adaptate specificului CDI;
- Evaluarea și monitorizarea măsurilor pozitive și a rezultatelor acestora;
- Arii speciale de cercetare și monitorizare începând cu FP 6